

TARBIJAVAIIDLUSTE KOMISJONI OTSUS

Asja number 19-1/26-02679
Otsuse kuupäev 01.06.2026
Komisjoni koosseis Taavi Hein

Tarbija
Kaupleja BB Finance OÜ (11306564)

Tarbija nõue Vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise tuvastamine

Resolutsioon:

1. Jätta tarbija avaldus rahuldamata.
2. Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse (TKS § 60 lg 2).

Asjaolud:

Avalduse kohaselt tarbija ja kaupleja vaheline laenusuhe algas 10.01.2024 laenuga summas 2545 €. Tarbija hinnangul ei kontrollinud laenuandja piisavalt tema tegelikku finantsseisu. 29.11.2024 sõlmiti refinantseerimisleping summas 2608,60 €, millega varasem kohustus viidi uude pikaajalisse graafikusse ning tarbijale täiendavat väljamakset ei tehtud, kuid lepingu kogukulu kasvas märkimisväärselt.

Laenuandja on ise märkinud tarbija sissetulekuks 739,24 € ja vabaks jäagiks 149,93 €, kuid tarbija kinnitab, et tal puudus tegelik regulaarne sissetulek ning ülalpidamisel on kaks alaealist last. Seetõttu ei olnud krediidi andmine kooskõlas vastutustundliku laenamise põhimõttega. Samuti viitab tarbija teavitamiskohustuse rikkumisele, kuna lepingutingimusi ei edastatud püsiandmekandjal ning maksete tegemisel kasutati ebaselgeid lahendusi.

Tarbija leiab, et krediidileping on sõlmitud vastutustundliku laenamise põhimõtet rikkudes ning olukorras, kus tarbijal puudus tegelik maksevõime.

Tarbija ei nõustu BB Finance OÜ seisukohtadega ning leiab, et krediidiandja on rikkunud vastutustundliku laenamise põhimõtet ja oma kontrollikohustust.

Tarbija andis laenutaotluse käigus krediidiandjale ligipääsu oma pangakonto väljavõttele, mis on objektiivne ja usaldusväärne infoallikas. Kui ankeedis esitatud andmed erinesid tegelikest

andmetest, oleks krediidiandja pidanud seda märkama ja kontrollima.

Esitatud tõendid (andmejälgija väljavõtted) näitavad, et krediidiandja ei teinud ühtegi päringut riiklikest registritest, mistõttu jättis ta kontrollikohustuse täitmata.

Krediidiandja enda arvutuste kohaselt jäi tarbijale pärast kohustusi ja ülalpeetavate arvestamist alles vaid 35,93 eurot kuus, mis viitab selgelt ebapiisavale maksevõimele.

Kaupleja on esitanud vastuolulist infot dokumentide kohta, kuna tarbija laadis vaidlusaluse dokumendi alla krediidiandja enda iseteenindusest, kuid kaupleja eitab selle väljastamist.

Lisaks püüdis kaupleja vaidluse ajal avaldada tarbija kohta maksehäiret, kuid loobus sellest pärast vastuväidet, mis viitab võimalikule pahatahtlikule survele.

Tarbija palub piirata oma kohustust üksnes laenu põhiosaga (millest on maha arvestatud tehtud maksed) ning kehtestada ülejäänud võla tasumiseks mõistlik maksegraafik.

Sellest tulenevalt nõuab tarbija:

- teostatud maksete tasaarvestamist üksnes laenu põhiosaga (2545 €).
- tarbija vabastamist intressi-, viivise- ja muudest lisatasunõuetest.
- refinantseerimislepingust tulenevate edasiste nõuete lõpetamist ulatuses, mis ületab algse põhiosa.

Hiljem muudab tarbija nõuet ja palub laenu tühistamist, kuna kaupleja oli pahatahtlik ja andis tarbija menetluse kestel inkassosse.

Kaupleja seisukoht:

Krediidiandja väidab, et hindas tarbija krediidivõimelisust nõuetekohaselt ning tegutses vastutustundliku laenamise põhimõtte järgi. Tarbija esitatud väited krediidivõime ebapiisava kontrolli, sissetuleku puudumise, ülalpeetavate arvestamata jätmise ja teavitamiskohustuse rikkumise kohta on krediidiandja hinnangul ebaõiged, vastuolulised või tõendamata.

Krediidiandja selgitab, et tarbija sissetulekuid kontrolliti pangakonto väljavõtte ja mitme andmebaasi kaudu ning maksevõimet hinnati isegi konservatiivsemalt kui tarbija ise oli deklareerinud. Refinantseerimisleping sõlmiti tarbija makseraskuste leevendamiseks ning see toimus tarbija enda taotluse alusel, kusjuures intressimäära vähendati ja maksegraafikut pikendati, et vähendada igakuist maksekoormust.

Krediidiandja kinnitab ka, et arvestas tarbija kahe alaealise ülalpeetavaga, edastas kõik lepingud ja teavitused e-posti teel ning pakkus tarbijale korduvalt lahendusi võlgnevuse restruktureerimiseks.

Kokkuvõttes leiab krediidiandja, et tarbija nõue tunnistada leping tühiseks ja vabastada ta intressi- ning lisatasudest ei ole põhjendatud, eriti arvestades, et tarbija esitas laenutaotluses krediidiandjale

ebaõigeid andmeid oma finantsseisundi kohta.

Komisjoni põhjendus:

Poolte vahel ei ole vaidlust selles, et 10.01.2024 sõlmisid pooled tarbijakrediidilepingu summas 2545 eurot ning 29.11.2024 sõlmiti refinantseerimisleping olemasoleva kohustuse ümberkujundamiseks. Vaidlus puudutab küsimust, kas kaupleja rikkus krediidi andmisel vastutustundliku laenamise põhimõtet.

Tarbijakrediidileping on VÕS § 402 lg 1 järgi krediidileping, millega oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti või laenu. Vastutustundliku laenamise põhimõte on sätestatud VÕS §-s 403⁴ lg 1 mille kohaselt peab krediidiandja enne krediidilepingu sõlmimist hindama tarbija krediidivõimelisust samas sättes nimetatud meetmete rakendamise alusel.

Tarbija on tuginenud menetluses tehingu tühisusele. Tehingu tühisuse alus on asjaolu, mida tuleb asja lahendamisel arvestada sõltumata sellest, kas pooled sellele sõnaselgelt tuginevad (RKTKo 28.01.2015, 3-2-1-141-14, p 18; RKTKo 08.06.2010, 3-2-1-40-10, p 14). Kuivõrd tarbijakrediidilepingute puhul on seadusandja seadnud VÕS §-st 5 tulenevale üldisele lepinguvabaduse põhimõttele krediidisaaaja kaitseks mitmeid piiranguid (vt ka VÕS § 1 lg 4), millest kõrvalikaldumine muudab kas lepingu tervikuna (VÕS § 406² lg 1) või mh selles sisalduva intressikokkuleppe (VÕS § 403⁴ lg 7) tühiseks, siis tuleb ka ilma tarbija sellekohaste vastuväideteta kontrollida, kas leping kehtib. Selline kohustus on alati, kui asjaolud viitavad tarbijakrediidilepingu sõlmimisele. Selline seisukoht on kooskõlas ka Euroopa Kohtu praktikaga (vt Euroopa Kohtu 5. märtsi 2020. a otsus kohtuasjas nr C-679/18, OPR-Finance s. r. o. vs. GK, p 46).

Eelmises punktis nimetatud kontrollikohustuse teostamise raames on esmalt otstarbekas kontrollida seda, kas tarbijale antud krediidi kulukuse määr ehk krediidi kogukulu tarbijale (VÕS § 406 lg 1) on seadusega kooskõlas. VÕS § 406² lg 1 esimese lause järgi on tarbijakrediidileping tühine, kui tarbija tasutava krediidi kulukuse määr aastas ületab krediidi andmise ajal Eesti Panga viimati avaldatud viimase kuue kuu keskmist tarbimislaenude kulukuse määra enam kui kolm korda. VÕS § 406² lg 3 sätestab, et kui tarbijakrediidileping on sama paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaselt tühine, siis maksab tarbija tühise tarbijakrediidilepingu järgi saadu tagasi selleks tähtpäevaks, milleks ta pidi krediidi tervikuna tagasi maksma tühise tarbijakrediidilepingu järgi. Sellisel juhul tuleb krediidi kasutamise aja eest maksta intressi VÕS § 94 lg-s 1 sätestatud suuruses. Kuivõrd liigkõrge krediidi kulukuse määra korral on leping tervikuna tühine, siis on selle kontrollimine esmajärjekorras otstarbekas. Komisjon on kontrollinud tarbijale antud laenu krediidikulukuse määra ning see ei ületanud lepingute sõlmimisel, sh refinantseerimisel, Eesti Panga viimati avaldatud viimase kuue kuu keskmist tarbimislaenude kulukuse määra enam kui kolm korda. Järelikult ei ole lepingud tühised.

Vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise tuvastamiseks ei piisa asjaolust, et tarbija sattus hiljem makseraskustesse või et krediidileping osutus tarbija jaoks majanduslikult koormavaks. Hinnata tuleb krediidiandja tegevust lepingu sõlmimise ajal talle teada olnud või teada olema pidanud asjaolude põhjal.

Teabe saamise kohustuse täitmiseks peab krediidiandja omandama teabe kõigi teadaolevate asjaolude kohta, mis võivad mõjutada tarbija võimet krediit tagasi maksta. Teabe saamise kohustuse täitmiseks peab krediidiandja VÕS § 403⁴ lg 3 esimese lause järgi vajaduse korral küsima tarbijalt teavet ja kasutama asjakohaseid andmekogusid. Krediidiandja peab teavet koguma tarbija varalise seisundi, regulaarse sissetuleku, teiste varaliste kohustuste, varasemate maksekohustuste täitmise ja tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise mõju kohta (VÕS § 403⁴ lg 2 teine lause). Samuti peab krediidiandja koguma tarbija kohta andmeid, mis on sätestatud krediidiandjate ja -vahendajate seaduse (KAVS) § 49 lg 1 p-des 1-7 ja lg 3 p-des 1-3 (ka VÕS § 403⁴ lg 2 kolmas lause). Seega peab krediidiandja tarbija kohta omandama teabe minimaalselt järgmiste tarbijaga seotud näitajate kohta:

Tarbija varaline seisund ja regulaarse sissetuleku suurus, sh töötasu, pension, investeringutulu, dividendid, tulud füüsilisest isikust ettevõtja tegevusest, tulud ettevõtlusest, üüritulu, hüvitised, toetused ja elatis, ning sissetuleku regulaarsus (KAVS § 49 lg 1 p 1 ja lg 3 p 1);

tarbija varalised kohustused, sealhulgas regulaarsete finantskohustuste suurus, võimaluse korral ka nende põhiosade ja intresside suurus, ning muud kohustused, sh muud hinnatavad regulaarsed majapidamiskulud kogumis või asjakohasel juhul üldkohaldatavate määradena (KAVS § 49 lg 1 p-d 2 ja 4);

tarbija varasem maksekohustuste, sealhulgas finantskohustuste, täitmine (KAVS § 49 lg 1 p 3);

tarbija varasemate maksekohustuste täitmise ja tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise (sh intressimäära tõusu) mõju (KAVS § 49 lg 1 p 5).

Kui krediidiandjal puudub mõne eelloetletud näitaja kohta tarbija krediidivõimelisust iseloomustav teave ja seda ei saa hankida andmekogudest (nt äriregister, kinnistusraamat või krediidiinfo), tuleb krediidiandjal sellekohast infot küsida tarbijalt endalt.

Komisjon tuvastas, et krediiditaotluses deklareeris tarbija ise oma igakuiseks sissetulekuks 3500 eurot kuus, kinnitades andmete õigsust. Komisjon leiab, et krediidiandjal oli õigus võtta krediidivõime hindamisel arvesse tarbija enda poolt esitatud andmeid. Krediidiandja ei pea üldjuhul eeldama, et krediiditaotluses esitatud andmed on ebaõiged, kui puuduvad asjaolud, mis sellele selgelt viitaksid. Praegusel juhul nähtus kauplejaga jagatud tarbija pangakontost, et tarbijal oli ka temaga muid seotud pangakontosid teistes krediidiasutustes, mille täpsemat seisu tarbija ei avalikustanud.

Menetluses esitatud kaupleja selgituste kohaselt ei lähtunud kaupleja üksnes tarbija deklaratsioonist, vaid kontrollis tarbija andmeid täiendavalt erinevate andmekogude ning kaupleja käsutuses oleva pangakonto väljavõtte abil. Kaupleja selgituste kohaselt hinnati tarbija sissetulekuks 739,24 eurot kuus, finantskohustusteks 182,31 eurot kuus ning muudeks kohustusteks 407 eurot kuus. Kaupleja arvutuse kohaselt jäi tarbijale pärast kohustuste arvestamist vaba jäägina 149,93 eurot kuus. Komisjon selgitas menetluse käigus tarbijale vajadust esitada kõik krediidivõime hindamiseks olulised andmed, sealhulgas nende kontode väljavõtted, millelt toimusid ülekanded vaidlusalusele kaupleja hinnatud kontole. Tarbija selliseid andmeid komisjonile ei esitanud.

Komisjon märgib, et üksnes tarbija esitatud konto väljavõtte põhjal ei ole võimalik tuvastada

näiteks Revoluti kontol olnud vahendite päritolu, nende kujunemist ega selle konto tegelikku jääki. Samuti ei ole võimalik tuvastada, millises ulatuses kujutasid ettevõtetelt laekunud summad endast tarbija isiklikku sissetulekut. Seetõttu ei saa komisjon tagantjärele rekonstrueerida tarbija tegelikku majanduslikku olukorda suurema täpsusega kui krediidiandja krediidiotsuse tegemise ajal. Komisjoni arvates oli kaupljal põhimõtteliselt õigus eeldada, et tarbijal sissetulek võib olla kuni 3500 eurot kalendrikuus, kuna tarbija ei avaldanud kauplajale kõiki enda kontodega seotud andmeid.

Komisjon peab oluliseks, et tarbija seisukohad menetluse jooksul ei ole olnud järjepidevad. Ühelt poolt väidab tarbija, et tema tegelik sissetulek oli krediidilepingu sõlmimise ajal olematu või sisuliselt nullilähedane. Teisalt nähtub menetlusmaterjalidest, et tarbija deklareeris krediiditaotluses ise sissetulekuks 3500 eurot kuus. Samuti nähtub konto väljavõtetest rahavoog erinevatelt juriidilistelt isikutelt ning teistelt kontodelt.

Sellises olukorras ei saa komisjon pidada tõendatuks väidet, et krediidiandjale pidi krediidiotsuse tegemise ajal olema ilmne tarbija täielik maksevõimetus. Samuti ei saa komisjon pidada põhjendatuks etteheidet, et krediidiandja ei oleks tohtinud arvesse võtta tarbija enda poolt esitatud andmeid. Komisjon mõnab, et tarbija esitatud andmed võisid väidetava sissetuleku kohta olla ülepaisutatud, aga kauplaja ei pidanud eeldama, et tarbija valetab kogu sissetuleku suuruse kohta.

Komisjon märgib lisaks, et võlasuhte pooled peavad teineteise suhtes käituma hea usu põhimõttest lähtudes (VÕS § 6 lg 1). Tarbijal lasub kohustus esitada krediidiandjale tõeseid ja täielikke andmeid oma majandusliku olukorra kohta. Kui tarbija on krediiditaotluses esitanud krediidiandjale andmeid, mis erinevad oluliselt nendest asjaoludest, millele ta tugineb hiljem vaidluses, vähendab see tema väidete tõenduslikku usutavust. Käesoleval juhul deklareeris tarbija krediiditaotluses sissetulekuks 3500 eurot kuus, kuid menetluses väidab, et tal puudus krediidi andmise ajal sisuliselt sissetulek. Sellised vastuolulised väited ei võimalda komisjonil pidada tõendatuks, et krediidiandjale pidi krediidiotsuse tegemise ajal olema ilmne tarbija maksevõimetus.

Asjaolu, et tarbija sattus hiljem makseraskustesse ning refinantseerimisleping ei lahendanud tema majanduslikke probleeme, ei tõenda iseenesest vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumist krediidi andmise ajal. Komisjon on kontrollinud refinantseerimislepingu tingimusi ning tuvastanud, et refinantseerimise käigus ei väljastatud tarbijale täiendavat krediiti, vaid olemasolev kohustus restructureeriti. Refinantseerimislepingu kohaselt kujunes tarbija igakuiseks laenu tagasimakseks koos intressiga 56,68 eurot ning intressimääraks 18% aastas. Menetluses esitatud asjaoludest nähtub, et refinantseerimise eesmärk oli vähendada tarbija igakuist maksekoormust ja võimaldada olemasoleva kohustuse täitmist pikema perioodi jooksul. Komisjon nõustub, et refinantseerimise ajal võis tarbija olla makseraskustes, kuid just sellises olukorras on refinantseerimise tavapäraseks eesmärgiks olemasolevate kohustuste ümberkujundamine tarbijale jõukohasemaks. Ainuüksi asjaolu, et refinantseerimise tulemusena pikenes lepingu kestus ja suurenes krediidi kogukulu, ei võimalda järeldada kauplaja õigusvastast käitumist.

Komisjon ei tuvastanud õigusvastast käitumist ka refinantseerimislepingu sõlmimisel. Menetluses on leidnud kinnitust, et refinantseerimise eesmärk oli olemasoleva võlgnevuse restructureerimine ning tarbijale täiendavat krediiti ei väljastatud. Refinantseerimislepingu tulemusena vähendati igakuist maksekoormust ning pikendati tagasimakseperioodi. Komisjon ei tuvastanud asjaolusid, millest nähtuks, et refinantseerimislepingu sõlmimine oleks olnud vastuolus tarbijat kaitsevate

normidega, eelkõike vastutustundliku laenamise põhimõttega.

Eeltoodust tulenevalt leiab komisjon, et menetluses kogutud ning hinnatud tõendid ei võimalda järeldada, et kaupleja oleks krediidi andmisel ja refinantseerimislepingu rikkunud vastutustundliku laenamise põhimõtet või jätnud krediitdivõimelisuse hindamise kohustuse täitmata. Samuti ei ole tõendatud asjaolusid, mis annaksid aluse kohaldada VÕS § 403⁴ lg-t 7 ja kohaldada seadusjärgset intressimäära.

Lähtudes eeltoodust jätab komisjon tarbija avalduse rahuldamata.

TKS § 60 lg 2 järgi kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Taavi Hein

/allkirjastatud digitaalselt/